

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 360/09-13

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 15. októbra 2009 prerokoval sťažnosť obchodnej spoločnosti W., a. s., B., zastúpenej advokátom JUDr. R. K., P., vo veci namietaného porušenia jej základného práva na slobodu prejavu a na informácie podľa čl. 26 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na slobodu prejavu podľa čl. 10 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 3 Co 191/08 zo 16. apríla 2009 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť obchodnej spoločnosti W., a. s., o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 28. júla 2009 doručená sťažnosť obchodnej spoločnosti W., a. s. (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namieta porušenie svojho základného práva na slobodu prejavu a na informácie podľa čl. 26 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na slobodu prejavu podľa čl. 10 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len

„dohovor“) rozsudkom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 3 Co 191/08 zo 16. apríla 2009 (ďalej aj „namietaný rozsudok“).

Sťažovateľka uviedla, že ako vydavateľ týždenníka t. uverejnila v roku 2004 v čísle 52, ktoré vyšlo... pri článku autora R. P. „...“, omylom fotografiu JUDr. Š. M., ktorého sa však uvedený článok netýkal, ale v skutočnosti sa vzťahoval na sudcu... JUDr. H. S. Po upozornení na tento omyl sťažovateľka uverejnila v najbližšom čísle označeného týždenníka ospravedlnenie JUDr. Š. M. za toto nedopatrenie a zároveň zverejnila aj jeho reakciu na túto záležitosť.

V sťažnosti sa ďalej uvádza, že v označenom týždenníku sťažovateľka uverejnila v jeho čísle 1 z roku 2005 článok s názvom „...“ zaoberajúci sa životným osudom za bývalého režimu perzekvovanej osoby. Tento článok obsahuje aj vyjadrenie dotyčnej osoby k jednému s ňou vedených súdnych konaní, v ktorom rozhodoval senát..., predsedom ktorého bol JUDr. Š. M. Inkriminovaný článok obsahuje stanovisko JUDr. Š. M., ktorý v ňom objasňuje, že on dotyčného nesúdil ani mu neukladal trest, ale iba rozhodoval o jeho návrhu na obnovu konania, ktorý bol zamietnutý z dôvodu, že zákonné podmienky na takýto postup v okolnostiach daného prípadu neboli splnené.

Nadväzne na to JUDr. Š. M. (ďalej len „navrhovateľ“) podal v septembri 2005 Okresnému súdu Bratislava II (ďalej len „okresný súd“) žalobu podľa § 13 Občianskeho zákonníka, ktorou sa domáhal proti sťažovateľke okrem iného náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch vo výške 300 000 Sk za uverejnenie jeho fotografie v čísle 52 z roku 2004 označeného týždenníka a rovnakú sumu požadoval aj za uverejnenie tvrdenia o jeho osobe obsiahnuté v článku publikovanom čísle 1 z roku 2005 tohto týždenníka.

Okresný súd rozsudkom sp. zn. 14 C/211/2005 zo 16. apríla 2008 návrhu navrhovateľa vyhovel a zaviazal sťažovateľku zaplatiť mu sumu 600 000 Sk ako náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch. Krajský súd v odvolacom konaní napadnutý prvostupňový rozsudok ako vecne správny potvrdil rozsudkom sp. zn. 3 Co 191/08 zo 16. apríla 2009.

Sťažovateľka je toho názoru, že uloženie povinnosti zaplatiť navrhovateľovi priznanú sumu z titulu náhrady nemajetkovej ujmy nebolo „nevyhnutným v demokratickej spoločnosti na dosiahnutie niektorého z cieľov podľa čl. 10 ods. 2 dohovoru, resp. čl. 26 ods. 4 ústavy. Uvedeným spôsobom došlo k neoprávnenému zásahu do práva na slobodu prejavu podľa čl. 10 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, resp. podľa článku 26 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky.“.

Tento názor zakladá sťažovateľka okrem iného na argumentácii, že «V prvom prípade išlo o použitie fotografie JUDr. M. v omyle, že ide o JUDr. S., o ktorom bol publikovaný článok súvisiaci so súdnym sporom medzi JUDr. S. a vydavateľom denníka S. Išlo pritom o tému, ktorej sa venovali viaceré médiá, a ktorú možno jednoznačne označiť za vec verejného záujmu.

Po tom, ako sme náš omyl zistili, vykonali sme príslušné kroky na nápravu tohto omylu. Najmä sme sa verejne JUDr. Š. M. ospravedlnili, a to rovnakým spôsobom, ako došlo k zverejneniu jeho fotografie. Je teda zrejmé, že už niekoľko dní po zverejnení fotografie JUDr. M. v rámci článku, ktorý sa jeho osoby netýkal, bolo čitateľom týždenníka .t. známe, že na predmetnej fotografii nie je JUDr. S., ale JUDr. M.

Práca novinára, ako aj iné profesie, a to aj pri zachovaní primeranej opatrnosti, prináša so sebou aj omyly. Sankcionovanie každého omylu vysokou peňažnou sumou v rámci náhrady nemajetkovej ujmy je nezlučiteľným s funkciou tlače v demokratickej spoločnosti zastráša tlač pri plnení jej úloh nevyhnutných pre demokratickú spoločnosť.

Tomuto zodpovedá aj právny poriadok Slovenskej republiky, keď poskytuje viaceré prostriedky nápravy, pričom náhrada nemajetkovej ujmy v peniazoch je až krajným prostriedkom nápravy nastupujúcim vtedy, ak aplikácia iných prostriedkov nápravy je nepostačujúca.

Takýmito miernejšími prostriedkami nápravy boli najmä právo na opravu (podľa zákona č. 81/1966 Zb.) a práva podľa § 12 ods. 1 Občianskeho zákonníka.

Uloženie povinnosti náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch v danom prípade zjavne nebolo nevyhnutným v demokratickej spoločnosti na ochranu práv a slobôd iných, a to najmä z dôvodu, že fotografia JUDr. M. bola zverejnená v omyle, bez akéhokoľvek zlého

úmyslu, pričom bezprostredne po zistení tohto omylu boli vykonané primerané opatrenia na odstránenie následkov tohto omylu.

V druhom prípade išlo o článok o E. Š., osobe prenasledovanej a väznenej z politických dôvodov. Je nepochybne vecou verejného záujmu informovať verejnosť o nedodržiavaní základných ľudských práv a slobôd, ktoré sa v minulosti vyskytlo, ako aj o nezákonných postupoch Štátnej bezpečnosti voči štátnym občanom.

V tomto článku boli zverejnené aj názory E. Š. na súdne konanie, v ktorom rozhodoval senát, ktorému predsedal JUDr. Š. M. Zároveň je potrebné poukázať na to, že bolo zverejnené aj vyjadrenie JUDr. M. k tejto veci. Z publikovaných vyjadrení JUDr. M. jasne vyplýva, že JUDr. M. (v rámci senátu) rozhodoval len o návrhu na obnovu konania, ktorý bol zamietnutý z dôvodu nesplnenia zákonných podmienok na obnovu konania, teda z dôvodu, že sa neobjavili nové skutočnosti, ktoré neboli súdu známe v čase, keď bol E. Š. odsúdený.

Na základe uvedeného možno konštatovať, že publikovaný článok priniesol rozdielne názory dvoch osôb na súdne konanie, pričom na pochopenie oboch publikovaných názorov sú potrebné primerané znalosti z oblasti trestného práva procesného. Ako vydavateľ však nemôžeme niesť zodpovednosť za to, či naši čitatelia takéto znalosti majú alebo nemajú, prípadne ku každému vyjadreniu pripájať právnu analýzu.

V prípade publikovania článku „...“ nebolo uloženie povinnosti náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch nevyhnutným v demokratickej spoločnosti na ochranu práv a slobôd iných. Dôvodom je najmä to, že JUDr. M. mal možnosť reagovať na tvrdenia E. Š., pričom jeho reakcia bola v primeranom rozsahu a obsahu publikovaná. Ku konfrontácii názoru dvoch osôb došlo v rámci veci verejného záujmu, ktorou porušovanie základných práv a slobôd nepochybne je. Bolo tak realizované právo oznamovacích prostriedkov sprostredkúvať názory iných osôb, pričom čitateľ mal možnosť tieto názory sám vyhodnotiť.

Cieľom publikovaného článku nebolo poškodiť JUDr. Š. M., ale informovať verejnosť o politickom prenasledovaní E. Š.».

Sťažovateľka napokon uviedla, že proti namietanému rozsudku podala dovolanie, avšak nie z dôvodu porušenia práva na slobodu prejavu, ale z dôvodu namietaného porušenia práva na spravodlivý proces.

Vzhľadom na uvedené sťažovateľka navrhla ústavnému súdu, aby vydal tento nález:
„Právo sťažovateľa na slobodu prejavu podľa článku 10 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a článku 26 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky rozsudkom Krajského súdu v Bratislave zo dňa 16. 04. 2009, č. k. 3 Co 191/08-139, porušené bolo.

Rozsudok Krajského súdu v Bratislave zo dňa 16. 04. 2009, č. k. 3 Co 191/08-139, sa zrušuje a vec sa vracia Krajskému súdu v Bratislave na ďalšie konanie.

Zároveň navrhujeme, aby Ústavný súd Slovenskej republiky vydal toto uznesenie:

Krajský súd v Bratislave je povinný úplne nahradiť sťažovateľovi trovy konania do 3 dní od právoplatnosti tohto uznesenia k rukám advokáta JUDr. R. K.“

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti sťažovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Skúma pritom tak všeobecné, ako aj osobitné náležitosti návrhu (sťažnosti) podľa ustanovenia § 49 až § 56 zákona o ústavnom súde vrátane okolností, ktoré by mohli byť dôvodom na jeho odmietnutie.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením

bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Podstatou námietok sťažovateľky sú tvrdenia o nespravodlivosti sťažnosťou napadnutého rozsudku krajského súdu, ktorým jej ako vydavateľovi týždenníka .t. bola okrem iného v rámci konania o ochranu osobnosti uložená povinnosť zaplatiť navrhovateľovi sumu 600 000 Sk ako náhradu nemajetkovej ujmy, ktorú sťažovateľka vyslovujúc názor, že uloženie tejto povinnosti *„nebolo nevyhnuté v demokratickej spoločnosti na dosiahnutie niektorého z cieľov podľa čl. 10 ods. 2 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, resp. podľa čl. 26 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky“*, považuje za neprimeranú a neodôvodnenú. Podľa názoru sťažovateľky došlo preto priznaním náhrady nemajetkovej ujmy navrhovateľovi k porušeniu jej označených práv.

Podľa čl. 26 ods. 1 ústavy sloboda prejavu a právo na informácie sú zaručené.

Podľa čl. 26 ods. 2 ústavy každý má právo vyjadrovať svoje názory slovom, písmom, tlačou, obrazom alebo iným spôsobom, ako aj slobodne vyhľadávať, prijímať a rozširovať idey a informácie...

Podľa čl. 10 ods. 1 dohovoru má každý má právo na slobodu prejavu. Toto právo zahŕňa slobodu zastávať názory a prijímať a rozširovať informácie alebo myšlienky bez zasahovania štátnych orgánov a bez ohľadu na hranice. Tento článok nebráni štátom, aby vyžadovali udeľovanie povolení rozhlasovým, televíznym alebo filmovým spoločnostiam.

Podľa § 11 Občianskeho zákonníka fyzická osoba má právo na ochranu svojej osobnosti, najmä života a zdravia, občianskej cti a ľudskej dôstojnosti, ako aj súkromia, svojho mena a prejavov osobnej povahy.

Podľa § 13 ods. 1 Občianskeho zákonníka fyzická osoba má právo najmä sa domáhať, aby sa upustilo od neoprávnených zásahov do práva na ochranu jej osobnosti, aby sa odstránili následky týchto zásahov a aby jej bolo dané primerané zadost'učinenie.

Podľa § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka pokiaľ by sa nezdalo postačujúce zadost'učinenie podľa odseku 1 najmä preto, že bola v značnej miere znížená dôstojnosť fyzickej osoby alebo jej vážnosť v spoločnosti, má fyzická osoba tiež právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch.

Podľa § 13 ods. 3 Občianskeho zákonníka výšku náhrady podľa odseku 2 určí súd s prihliadnutím na závažnosť vzniknutej ujmy a na okolnosti, za ktorých k porušeniu práva došlo.

Pridržiavajúc sa svojej stabilnej judikatúry ústavný súd pripomína, že nemá zásadne oprávnenie preskúmavať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol náležite zistený skutkový stav a aké právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil (II. ÚS 21/96). Skutkový stav a právne závery všeobecného súdu sú predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by prijaté právne závery boli so zreteľom na skutkový stav zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne a z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (I. ÚS 20/03, IV. ÚS 43/04). Z rozdelenia súdnej moci v ústave medzi ústavný súd a všeobecné súdy totiž vyplýva, že ústavný súd nie je opravnou inštanciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov. Úlohou ústavného súdu nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne s medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ústavy (I. ÚS 13/01).

Predpokladom rešpektovania uvedených zásad je však aj dodržanie podmienok, že všeobecné súdy vo svojej činnosti postupujú v súlade s ústavnými princípmi, ktoré vyplývajú najmä z druhej hlavy siedmeho oddielu ústavy. Okrem toho z princípu nezávislosti súdov podľa čl. 144 ods. 1 ústavy vyplýva tiež zásada voľného hodnotenia dôkazov zakotvená aj v ustanovení § 132 Občianskeho súdneho poriadku. Pokiaľ všeobecné súdy rešpektujú uvedené ústavné garancie (teda najmä čl. 46 až čl. 50 ústavy), ústavný súd nie je oprávnený znovu „prehodnocovať“ hodnotenie dôkazov všeobecnými súdmi, a to

dokonca ani vtedy, keby sa s ich hodnotením sám nestotožňoval. Podľa rovnakých kritérií postupoval ústavný súd aj v danom prípade.

Z obsahu sťažnosti možno vyvodiť, že jej podstatou je nesúhlas sťažovateľky s namietaným rozsudkom krajského súdu a s jeho právnym názorom, a teda s jeho interpretáciou a aplikáciou príslušných zákonných ustanovení v danej veci.

Zo sťažnosti a z obsahu spisu ústavný súd zistil, že okresný súd rozsudkom sp. zn. 14 C 211/2005 zo 16. apríla 2008 rozhodol, že článok autora M. V. uverejnený v sťažovateľkou vydávanom týždenníku .t. č. 1/2005 z 3. januára 2005 na stranách 23 až 25 pod názvom «...» obsahuje nepravdivé a pravdu skresľujúce informácie týkajúce sa navrhovateľa, keď „V článku na strane 24 bolo publikované tvrdenie, že sudca M. navrhovateľa obnovy konania, ktorý chcel obhajobu postaviť na konfrontácii svedkov, ktorí hovorili v jeho prospech, miesto toho, aby prerušil pojednávanie, odrovnal argumentom, že nemá k dispozícii zápisnicu z rehabilitačného konania.“

Okresný súd zároveň rozhodol, že sťažovateľka sa „za túto nepravdivú a zavádzajúcu informáciu, ktorá nezohľadňuje zákonný procesný postup a rozhodnutie senátu..., ktorému predsedal JUDr. Š. M.“, musí navrhovateľovi ospravedlniť, a zaviazal ju taktiež zaplatiť mu náhradu nemajetkovej ujmy v sume 600 000 Sk a nahradiť trovy konania.

Proti tomuto rozsudku podala sťažovateľka odvolanie, v ktorom okrem iného tvrdila, že prvostupňový súd danú vec nesprávne právne posúdil a dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam, keď priznal navrhovateľovi náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch a uložil jej povinnosť ospravedlniť sa, a to napriek skutočnosti, že nedošlo k neoprávnenému zásahu do práva na ochranu osobnosti navrhovateľa a ani podmienky na priznanie náhrady nemajetkovej ujmy neboli splnené. Konkrétne uviedla, že ide o nesplnenie týchto kumulatívne ustanovených hmotnoprávných podmienok: a) existencia zásahu, ktorý je objektívne spôsobilý vyvolať nemajetkovú ujmu spočívajúcu buď v porušení alebo len v ohrození osobnosti fyzickej osoby, v jej fyzickej a morálnej integrite, b) neoprávnenosť, protiprávnosť zásahu a c) existencia príčinnej

súvislosti medzi podmienkami uvedenými v bode a) a b). Sťažovateľka súčasne podrobne zdôvodnila, prečo z jej pohľadu neboli splnené tieto podmienky. Na základe toho navrhla, aby odvolací súd napadnutý prvostupňový rozsudok zmenil tak, že návrh navrhovateľa ako nedôvodný zamietne a prizná jej náhradu trov konania.

O podanom odvolaní rozhodol krajský súd rozsudkom sp. zn. 3 Co 191/08 zo 16. apríla 2009 tak, že rozsudok súdu prvého stupňa potvrdil.

V napadnutom rozsudku krajský súd uviedol obsah prvostupňového rozhodnutia, zosumarizoval odvolacie argumenty sťažovateľky a dospel k záveru, že jej odvolanie nie je dôvodné.

Sťažovateľka napriek tomu, že je v konaní pred ústavným súdom kvalifikovane právne zastúpená, v danom prípade nenamietala, že by krajský súd k napadnutému rozsudku nedospel po riadnom a spravodlivom procese (sťažovateľka teda netvrdila, že došlo aj k porušeniu ústavnoprocených princípov vyplývajúcich z čl. 46 až čl. 48 ústavy, resp. z čl. 6 ods. 1 dohovoru), uviedla len, že z toho dôvodu podala dovolanie najvyššiemu súdu. Ak teda sťažovateľka v konaní pred ústavným súdom nenamieta, že krajský súd pri vydaní napadnutého rozsudku postupoval v rozpore s princípmi spravodlivého procesu, je už iba z toho dôvodu antinómne tvrdiť, že skutkový stav ustálil nesprávne, resp. že príslušné právne predpisy interpretoval nespravodlivo. Aj podľa stabilnej judikatúry ústavného súdu možno uvažovať o porušení základného práva hmotného obsahu iba za predpokladu, že zároveň došlo k porušeniu ústavnoprávnych princípov (napr. II. ÚS 78/05). Absencia porušenia ústavnoprocených princípov totiž v zásade vylučuje založenie sekundárnej zodpovednosti všeobecného súdu za porušenie práv sťažovateľky hmotnoprávneho charakteru upravených v označených článkoch ústavy a dohovoru (m. m. II. ÚS 201/04, IV. ÚS 184/05, IV. ÚS 189/07).

V nadväznosti na uvedené ústavný súd považoval za potrebné taktiež zdôrazniť, že podľa § 20 ods. 3 zákona o ústavnom súde je viazaný návrhom sťažovateľky. Návrh sťažovateľky je v koncentrovanej podobe vyjadrený v petite sťažnosti a je základným

východiskom pre posudzovanie sťažnosti. Prípadné tvrdenia o porušení iných ustanovení ústavy, prípadne kvalifikovaných medzinárodných zmlúv o ľudských právach a základných slobodách, ktoré sťažovateľka uvádza v texte znenia sťažnosti, t. j. mimo petitu, ústavný súd podľa svojej ustálenej judikatúry považuje iba za súčasť jej argumentácie (m. m. III. ÚS 149/04, II. ÚS 65/07, IV. ÚS 279/07 atď.).

Za okolností, keď sa sťažovateľka v petite domáha len vyslovenia porušenia svojho základného práva na slobodu prejavu a na informácie podľa čl. 26 ods. 1 a 2 ústavy a práva na slobodu prejavu podľa čl. 10 ods. 1 dohovoru, ústavný súd dodáva, že už len táto samotná skutočnosť by so zreteľom na jeho doterajšiu judikatúru (napr. IV. ÚS 160/09, IV. ÚS 203/09) v kontexte s uvedeným právnym názorom postačovala na odmietnutie sťažnosti z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti.

Ústavný súd sa však napriek tomu vzhľadom na rozširujúci sa počet súdnych sporov o ochranu osobnosti v Slovenskej republike a ich často nie zanedbateľný politický kontext preskúmal ústavnoprávny rozmer pripomienok sťažovateľky k skutkovým a právnym záverom krajského súdu vyjadreným v namietanom rozsudku, ako aj postup krajského súdu pri odôvodňovaní napadnutého rozsudku, pričom dospel k názoru, že ich nemožno považovať za zjavne neodôvodnený alebo arbitrárny. O svojvôli pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam. Podľa názoru ústavného súdu predmetný právny výklad krajským súdom takéto nedostatky nevykazuje.

Vychádzajúc z obsahu sťažnosti sa pritom ústavný súd riadil tým, že v nej sťažovateľka namieta v podstate to, že v okolnostiach danej veci jej bola súdom uložená povinnosť zaplatiť navrhovateľovi náhradu nemajetkovej ujmy, čo aj s poukázaním na výšku priznanej náhrady nebolo podľa nej nevyhnutné „v demokratickej spoločnosti na ochranu práv a slobôd iných“, a súčasne to označuje za nezlučiteľné s funkciou tlače pri plnení úloh, ktoré má v demokratickej spoločnosti plniť.

V rámci kontroly ústavnosti, ktorej bol podrobený označený rozsudok krajského súdu z aspektu podstaty sťažnostných námietok, bola pre ústavný súd smerodajná jednak právna úprava týkajúca sa ochrany osobnosti (§ 11 a nasl. Občianskeho zákonníka) a tiež spôsob jej aplikácie v konkrétnych okolnostiach danej veci. Ústavný súd pritom vychádzal z toho, že v tomto prípade je nutné jednak ustáliť mieru (intenzitu) zásahu do práva na ochranu osobnosti v kontexte so slobodou prejavu a právom na informácie, a to so zreteľom na zásadu primeranosti (proporcionality) vo vzťahu k priznaniu náhrady nemajetkovej ujmy ako „najprísnejšej“ sankcie (krajného prostriedku nápravy) uloženej pôvodcovi zásahu, t. j. sťažovateľke.

Preto skúmal, ako sa s námietkou sťažovateľky o neprimeranosti uloženia povinnosti zaplatiť navrhovateľovi náhradu nemajetkovej ujmy vysporiadal krajský súd a ako svoje právne a skutkové závery odôvodnil.

V konaniach o ochranu osobnosti má fyzická osoba v súlade s § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka právo aj na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch, a to najmä v prípadoch, ak došlo k zníženiu jej dôstojnosti či vážnosti v spoločnosti. Pri určení jej výšky prihliada všeobecný súd hlavne na závažnosť vzniknutej ujmy, ako aj na okolnosti, za akých došlo k porušeniu jej práv. Ustanovenie § 13 ods. 3 Občianskeho zákonníka teda nelimituje súd pri priznaní rozsahu náhrady nemajetkovej ujmy. Posúdenie týchto okolností ponecháva na úvahu súdu, pričom táto úvaha nemôže prekračovať únosnú mieru, ale musí spočívať na logických a legitímnych faktoch. Je nepochybné, že hranice, v rámci ktorých by sa mala pohybovať takáto úvaha súdu, musia byť istým spôsobom dané, pričom táto ich danosť je závislá od individuality každého prípadu a zároveň musí byť podmienená dôvodmi, na ktorých sa priznanie zakladá. To však neznamená, že priznanie náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch musí mať pre určitý okruh zásahov do práv spojených s ochranou osobnosti taký rozsah, pri iných zase onaký. Podstatná je jedinečnosť prípadu a s tým spojená konkrétna intenzita zásahu a jej následky. Na základe toho potom všeobecný súd rozhodne o návrhu na priznanie náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch za porušenie práv a v odôvodnení svojho rozhodnutia uvedie dôvody, ktoré ho k vysloveniu takéhoto záveru viedli.

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd je toho názoru, že závery krajského súdu treba hodnotiť ako odôvodnené, nearbitrárne a zlučiteľné s obsahom základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy. Krajský súd totiž v odôvodnení svojho rozhodnutia vo vzťahu k priznanej náhrade nemajetkovej ujmy vyhodnotil dôvodnosť uloženia tejto povinnosti okresným súdom so zreteľom na tú časť odôvodnenia jeho rozsudku, v ktorej analyzoval okolnosti, za ktorých došlo k zásahu do práva na ochranu osobnosti navrhovateľa, a v nadväznosti na závažnosť ujmy, ktorá mu v dôsledku neoprávneného zásahu vznikla. K samotnému zásahu podľa krajského súdu došlo v podobe publikovania výrokov v spornom článku „...“, ako aj uverejnením fotografie navrhovateľa v rozpore s § 34 ods. 7 zákona č. 385/1990 Zb. o sudcoch a prísediacich a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov v spojitosti s článkom „...“, keď navyše obsah tohto kritického článku sa netýkal osoby navrhovateľa.

Z odôvodnenia rozsudku krajského súdu vo vzťahu k priznanej náhrade nemajetkovej ujmy okrem iného vyplýva:

«Objektívna spôsobilosť zásahu vyvolať nemajetkovú ujmu spočívajúcu buď v porušení, alebo ohrození osobnosti fyzickej osoby v jej fyzickej a morálnej integrite je vyjadrením zásady adekvátnosti. Toto kritérium vylučuje, aby sa na hodnotenie zásahu stali rozhodujúce iba subjektívne pocity poškodeného. Bude záležať na prostredí, v ktorom zásahu došlo, objekte zásahu, ďalších okolnostiach. Z neoprávnených zásahov do práva na ochranu osobnosti človeka sú vzhľadom k svojej publicite zvlášť nebezpečné zásahy, ku ktorým dochádza prostredníctvom tlače.

O náhrade nemateriálnej ujmy v peniazoch možno hovoriť iba vtedy, ak sa zásah do cti a dôstojnosti dotkne mravnej integrity fyzickej osoby natolko, že sa zároveň zníži jej vážnosť u iných a tým sa ohrozí jej postavenie, uplatnenie v spoločnosti a súčasne nepostačuje iba zadosťučinenie vo forme ospravedlnenia. Súdu sa v konaní musí preto preukázať, že sú tu okolnosti dokazujúce, že v danom konkrétnom prípade nepostačí ospravedlnenie a to predovšetkým z hľadiska intenzity, rozsahu a trvania nepriaznivých následkov vzniknutých navrhovateľovi vzhľadom na postavenie žalobcu v rodine a spoločnosti. Ustanovenie § 13 Občianskeho zákonníka upravuje iba satisfakcia za to, že

už k zásahu do osobnosti, ktorý bol objektívne spôsobilý privodiť ujmu do osobnosti občana, došlo.

Samotná závažnosť ujmy vzniknutej v dôsledku neoprávneného zásahu do práva na ochranu osobnosti nie je jediným a výlučným kritériom pre určenie výšky náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch. Pri určení výšky sa musí prihliadnúť aj na okolnosti, za ktorých k porušeniu práva došlo. Tieto okolnosti môžu byť významné tak u osoby postihnutej, ako aj u osoby, ktorá neoprávnený zásah spôsobila. Berie sa do úvahy napr. to, či k následkom zásahu došlo len v mieste bydliska žalobcu alebo v širšom okolí. Pri rozhodovaní o výške náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch sa berie do úvahy, či zásah bol realizovaný v denníku, ktorý vychádza v značnom náklade, patrí medzi najčítanejšie, či sa stal na titulnej strane novín, mal zvýraznený titulok, bol na osobitnej farebnej podtlačí. Berie sa do úvahy i pracovné zaradenie osoby, ktorá tvrdí, že do jej práv bolo zasiahnuté, či došlo k ujme na cti v očiach pracovného kolektívu takejto osoby, či je navrhovateľ známy napríklad čitateľom.

Z vykonaného dokazovania bolo preukázané, že odporca uverejnil fotografiu navrhovateľa v rozpore s § 12 Občianskeho zákonníka a § 34 ods. 7 zák. č. 385/2000 Z. z. a dokonca ju pridružil k článku, ktorý sa vôbec nedotýkal navrhovateľa. Vzhľadom na spojenie fotografie s článkom, ktorý sa dotýkal iného sudcu a bol v tomto období témou, ktorá veľmi kriticky rezonovala vo viacerých denníkoch a časopisoch, ako aj na obsah článku tak ako bolo vyššie uvedené vyústilo v závažný zásah do osobnostnej sféry navrhovateľa. Vzhľadom na zverejnenie fotografie čitateľa si spojili navrhovateľa s osobou opisovanou a kritizovanou v týchto článkoch, vyjadrovali sa o ňom nevhodne, reagovali tiež na neho nevhodne. K takémuto poškodeniu navrhovateľa nedošlo len v mieste jeho bydliska, ale ako vyplynulo zo svedeckých výpovedí nevhodne sa vyjadrovali o navrhovateľovi aj v... Z uvedeného je zrejmé, že zásah do osobnostných práv sa prejavil na celom území Slovenska.

Týždenník „...“ vychádza na celom území Slovenska. Titulok bol zvýraznený čiernou tlačou. Fotografia o rozmeroch 4,3 cm x 8,8 cm znázorňovala tvár navrhovateľa s poprsím, takže bola dostatočne veľká a bolo možné jednoznačne identifikovať osobu na tejto fotografii spodobnenú. Týždenník má dostatočné množstvo čitateľov.

Pokiaľ ide o druhú časť návrhu z vykonaného dokazovania bolo preukázané, že autor článku uverejnil v článku tvrdenia, ktoré sa nezakladajú na pravde. Pri ich uverejnení si neoveril skutočnosti, nepodal objektívne fakty, nepreveril svoje tvrdenia či sú v súlade v tom čase platným trestným poriadkom. Konštatovanie autora článku v ďalšej časti tohto príspevku „štátne únosy“ („... Aj sudca M., ktorý, sa podľa Š. podieľal na jeho opätovnom uväznení, odmieta spochybňovanie vlastnej minulosti...“), ako aj nepodanie informácie, že rozhodnutie Krajského súdu boli predmetom preskúmania Najvyššieho súdu preukazuje, že autor článku nemal v úmysle podať vyvážené informácie, článok koncipoval s úmyslom znevažovať navrhovateľa a podsúval čitateľom záver, že ako sudca navrhovateľ rozhodoval nespravodlivo a tendenčne. V tomto prípade taktiež týždenník „...“ vyšiel na celom území Slovenska a s titulom aj podtitulmi, ako aj ďalším článkom.

Z vykonaného dokazovania výsluchom svedkov pred súdom prvého stupňa bolo preukázané, že predmetné články zasiahli do práv navrhovateľa veľmi vážne. Navrhovateľ v čase zásahu bol a je sudcom doteraz, hoci pre vek má prerušený výkon. Navrhovateľ ako sudca nie je a nebol známy len v mieste svojho bydliska. Z titulu svojej práce a v minulosti výkonu funkcie predsedu... bol a je známy v rozsahu celého územia Slovenska a to nielen v sudcovskej obci (medzi sudcami), ale aj v bežnom živote čitateľom denníka. Ide o denník s relatívne vysokým nákladom, distribuovaným po celom území Slovenska.

Priznaná nemajetková ujma vo výške 9.958,18 eur (300.000,- Sk) za neoprávnené uverejnenie fotografie navrhovateľa a 9.958,18 eur (300.000,- Sk) je preto primeraná. Je nesporné, že zásahy do cti navrhovateľa v jeho živote spôsobili uverejnenie fotografie a následne uverejnenie nepravdivých tvrdení v článku „...“.»

Aj keď priznanie rozsahu náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch za porušenie práv spojených s ochranou osobnosti tak, ako to bolo v navrhovateľovom prípade, je podľa názoru ústavného súdu so zreteľom na už spomenutý princíp proporcionality na hranici ústavnej akceptovateľnosti, odôvodnenie jej priznania krajským súdom však hodnotí ako legitímne a ústavne aprobovateľné s tým, že z neho nemožno vyvodiť taký odklon od výkladových alebo procesných štandardov všeobecných súdov, ktorý by bolo možné označiť za svojvoľný, ale taktiež ani zjavné vybočenie od zásad ústavnosti traktovaných v judikatúre ústavného súdu.

Ústavný súd ďalej pripomína, že nemá pozíciu opravnej inštalencie voči rozhodnutiam všeobecných súdov a ani nenapráva ich skutkové alebo právne výstupy, ak sa zakladajú na konkrétnych faktoch a sú aj dostatočne odôvodnené, o to viac, ak v zmysle všeobecne záväzných právnych predpisov sa má verdikt súdu zakladať na voľnej úvahe. Tak to bolo aj v prípade sťažovateľky, a preto ústavný súd nepovažoval za nevyhnutné zasiahnuť do rozhodnutia krajského súdu a akýmkoľvek spôsobom ovplyvniť jeho názor týkajúci sa priznanej náhrady nemajetkovej ujmy.

S prihliadnutím na odôvodnenosť napadnutého rozhodnutia, ako aj s poukazom na to, že obsahom základného práva na súdnu ochranu nie je právo na rozhodnutie v súlade s právnym názorom účastníka súdneho konania, resp. právo na úspech v konaní (obdobne napr. II. ÚS 218/02, III. ÚS 198/07, I. ÚS 265/07, III. ÚS 139/08), ústavný súd sťažnosť odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

Keďže ústavný súd sťažnosť odmietol, bolo bez právneho významu zaoberať sa ďalšími požiadavkami sťažovateľky uvedenými v sťažnosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 15. októbra 2009